

Yaponiya da Orta dəhlizə maraq göstərir

Bu, dolayısı ilə Azərbaycanın logistik imkanlarına olan inam deməkdir

Son illər dünya siyasətində böyük dəyişikliklər baş verir. Əvvəllər dövlətlərarası münasibətlərdə siyasi və hərbi əlaqələr ön planda idisə, indi mənzərə fərqlidir - dövlətlərin bir-biriləri ilə münasibətlərində iqtisadi maraqlar önə çıxıb.

Bu gün hamı anlayır ki, toxunulmaz olmağın yeganə yolu iqtisadi gücdən keçir. Bu yoxdursa, nə hərbi güc var, nə də siyasi nüfuz. O üzdən global səviyyədə baş verən geosiyasi proseslərdə iqtisadi amil önə çıxıb. Amerika ilə Çin arasında olan gərginliyin yeganə səbəbi ikincinin son illər iqtisadi cəhətdən güclənməsidir. Okeanın o tayında bunu ABŞ-nin milli maraqlarına təhdid kimi görürlər.

Ən önəmli amillərdən biri də dünya iqtisadiyyatında baş verən proseslərdir. Qabaqcıl texnika və texnologiyaların tətbiqi, süni intellektdən istifadə istehsalın dəfələrlə yüksəlməsinə səbəb olub. Məsələn, dünyanın nəhəng avtomobil istehsalçıları olan Almaniya, ABŞ, Yaponiya, Koreya bu gün Çin avtomobil istehsalı qarşısında az qala çıxılmaz vəziyyətə düşüblər. Özü də Çin tək deyil. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin bir çoxu elmin son nailiyyətlərindən yararlanıb dünya bazarına rəqabətə davamlı ucuz məhsullar çıxarırlar.

Məhsul istehsalında yaranan bu vəziyyət digər bir sahədə də sürətin artırılmasını tələb edir. O, global bazarlara çıxışı təmin edən ticarət marşrutlarıdır. Odur ki, beynəlxalq nəqliyyat marşrutlarına olan maraq indi kəskin şəkildə artıb. İstehsal olunan məhsul qısa zamanda alıcıya çatdırılmasa, istehsal ləngiyər və nəticədə iqtisadi artım zəifləyər.

Belə vəziyyət yeni siyasi və iqtisadi rəqabət meydanı yaradıb. Bu rəqabət xüsusən ABŞ ilə Çin arasında daha açıq formada baş verir. Çin ona qarşı yaradılan maneələri dəf etmək üçün özünün "Bir körpər, bir yol" layihəsini həyata keçirir. Bəzi açıqlamalara görə, bu məqsədlə Çin dünyada yol və liman infrastrukturunu qurmaq üçün bir trilyon dollara yaxın vəsait xərcləyib.

Çinin bu layihəsinin ən önəmli marşrutu Orta dəhlizdir. Bu dəhlizdə isə Azərbaycan açar ölkə statusundadır. O

səbəbdən Çinlə Azərbaycan arasında marşrutun yükaşıma imkanlarını artırmaq üçün ciddi işlər görülür. Düzdür, bu marşrutla başqa ölkələr də yük göndərir, ancaq aşırılan yüklərin mütləq çoxluğu Çinə məxsusdur. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı yerli televiziya kanallarına verdiyi müsahibəsində demişdir: "Nəqliyyat sektorunda artıq bəhs etdiyim fəal əməkdaşlıq fonunda yükdaşımanın əsas artım mənbəyi təbii ki, Çin olacaq. Çin Xalq Respublikası hazırda Xəzər dənizinə dəmir yolunun, Qırğızıstan və Özbəkistan vasitəsilə daha bir dəmir yolunun tikintisini maliyyələşdirir, milyardlarla dollar sərmayə qoyur. Orada relyef çox müəkkəbdir və çoxsaylı tunellər və körpülər tikilməlidir. Bu fakt onu göstərir ki, onlar bu layihəni maliyyələşdirmək qərarına gəldikləri üçün həmin dəmir yolu boş qalmayacaq. Xəzər dənizinə və deməli, Azərbaycana yükdaşımanın həcmi artacaq. Mərkəzi Asiya ölkələri ilə yanaşı, Çindən əlavə yükdaşıma təbii ki, "Şərqi-Qərbi" marşrutunu, Orta dəhlizi tam işlək vəziyyətə gətirəcək".

2020-2025-ci illərdə Bakı Beynəlxalq Dəniz Limanı üzərindən 365 min 860 TEU konteynerdən çox yük aşırılıb. Keçən il həmin limandan 107 min 54 TEU konteyner yük aşırılıb ki, bu da 2024-cü illə müqayisədə 40 faizlik artım deməkdir. Cari ilin ilk günlərində ölkəmizin ərazisindən keçən 45 konteynerlik yük qatarı da Çindən Avropaya yola salınıb.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, son zamanlar Yaponiya da Orta dəhlizə maraq göstərir. Bu ölkənin rəsmi şəxsləri və biz-

nes dairələrinin yüklərin Orta dəhlizlə Azərbaycan üzərindən Avropaya daşınmasına böyük önəm verdiklərinin şahidi oluruq. Bu isə o deməkdir ki, Orta dəhlizlə daşınan yüklərin həcmində böyük artımın müşahidə edilməsi realıqdır.

Reallıq olan həm də Zəngəzur dəhlizinin fəaliyyətə başlamasına şübhənin qalmamasıdır. Layihə gerçəkləşəndən sonra Orta dəhlizin yükaşıma imkanları kəskin şəkildə artacaq, yüklərin Avropa ilə yanaşı, Fars körfəzinə və Yaxın Şərqi ölkələrinə rahat çatdırmaq mümkün olacaq. Prezident İlham Əliyev yerli televiziya kanallarına verdiyi müsahibəsində Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) əhəmiyyətini vurğulayaraq demişdir: "Bildiyiniz kimi, keçən il Qars-Naxçıvan dəmir yolunun tikintisi ilə bağlı Türkiyə tərəfi qərar qəbul etmişdir. Beləliklə, Naxçıvandan Qarsa qədər və faktiki olaraq Türkiyənin dəmir yolları şəbəkəsinə tam bağlantı olacaq və bu da çox önəmli layihə sayılmalıdır. Çünki Naxçıvanı Türkiyə ilə də birləşdirəcək dəmir yolu mütləq olmalıdır və bütün bu layihələr təbii ki, koordinasiya şəklində aparılmalıdır. Azərbaycan ərazisində bütün bu yollar daha tez həll oluna bilər. Amma koordinasiya olanda xərclənən vəsaitə qənaət də olacaq. Çünki biz də bilməliyik, nə vaxt, hansı yolun seqmenti hazır olacaq ki, o vaxta qədər öz infrastrukturumuzu buna hazırlayaq. Amma yenə də deyirəm, bizim ərazimizdə Zəngəzur (TRIPP) dəhlizi ilə bağlı artıq heç bir problem qalmayıb".

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"

